

Geachte Minister Van Engelshoven,

Een nieuwe minister, een nieuw geluid laten horen. Mogen we u daarbij wat helpen als het gaat om de vraag: Wat gaat de Ad ons allemaal brengen, als opleiding, gelet op die sterke groei van de instroom?

U gaat ongetwijfeld een toekomstscenario laten opstellen, met een doorberekening – en dan niet alleen maar als het gaat om het invoeren van de Ad-diploma-bonus. In dit nummer geven we u een aantal handreikingen hiervoor, door alvast in de toekomst te kijken en te melden wat binnen afzienbare tijd met de Ad tot stand zal worden gebracht.

Graag gedaan.

Inleiding

Zo, de nieuwe ploeg is er. Voor het onderwijs zijn er twee leiders om de sporen uit te zetten. Dat kan op basis van de huidige inrichting van het onderwijsveld, met allerlei onderliggende systemen, maar het ligt sterk voor de hand dat er nieuwe plannen zijn om de opbrengsten nog hoger, beter en zelfs extra bruikbaar te laten zijn.

Een van de elementen waarbij Minister Van Engelshoven mee te maken krijgt, en ook kan inzetten voor de nieuwe inzichten, is de Associate degree als opleiding. Wat is daar dan zo spannend aan, zou je zeggen. Je kunt toch gewoon alles laten blijven gebeuren zoals nu al door hogescholen wordt gewerkt met de Ad? Klopt, maar dan zou er allang flink wat jaren geleden door de daarvoor beschikbare organen, partijen, netwerken en platforms een 'scenario-studie' moeten zijn uitgevoerd om de effecten van de Ad in het hbo te schetsen, op de korte, middellange en ook wat langere termijn. Dat is niet gebeurd, mede gezien de insteek van de organisaties die eigenlijk daarvoor het voortouw hadden kunnen nemen.

Er zijn individuele hogescholen die al enige tijd met de Ad aan de weg timmeren, en op basis van opgedane ervaringen voor zichzelf een beeld hebben opgebouwd bij de wijze waarop de Ad binnen het beleid een plek moet krijgen en welke strategie daarmee kan worden ingevuld. Ook dan is het nog maar de vraag of men als instelling zelf alles gedaan kan krijgen, en of een nationaal beleid – gelet op de maatschappelijke en economische ontwikkelingen – daaraan bijdraagt of juist niet.

Het ligt voor de hand dat de nieuwe minister met een aantal experts om tafel gaat zitten en de vraag stelt 'wat de Ad als opleiding ons gaat brengen'. De uitkomsten van analyses kunnen welhaast onvermijdelijk voor aanpassingen gaan zorgen, niet zozeer in het wetenschappelijke onderwijs maar wel in het hbo, en daaraan vastgehangen beroepskolom.

Ook zal de Ad een cruciale rol gaan spelen in het 'levenlang leren'. De concepten daarvoor zullen in het komende decennium op de schop moeten gaan. We krijgen veel meer generaties die een plek in de LLL-systemen dienen te krijgen. Dit vraagt van de instellingen om een inspanning die

niet van de ene op de andere dag is om te zetten in concrete effecten. Nu heeft men het LLL ondergebracht bij het Ministerie voor Economische Zaken. Prima idee, gelet op de koppeling van onderwijs aan de arbeidsmarkt, een conditio sine qua non (om het zo maar eens te zeggen). Maar dan moet er wel door OCW en EZ worden samengewerkt, toch?

In dit nummer van PamflAd nemen we de vrijheid suggesties voor de komende discussies over een toekomstscenario voor (hoger) onderwijs aan te dragen, als het gaat om de rol van de Ad als opleiding. De overheid mag ze zonder bronvermelding gewoon gebruiken...

Ontwikkelingen in de toekomst rond de Ad-opleiding

Hier dus een aantal zaken die in het ontwikkelen van een toekomstscenario een rol gaan spelen. We noemen ze kort als 'statements', om ze in een volgend LeiDocument verder uit te werken.

Binnen afzienbare tijd kennen we de volgende situaties als gevolg van de verdere invoering van de Ad – dus een visie op wat we op termijn mogen verwachten:

1. Van de nieuwe hbo-studenten kiest 40% voor een Ad-opleiding.
Van de Ad-geslaagden gaat 60% direct de arbeidsmarkt op. Dat houdt in dat in het initiële hbo-systeem rond de 75% van het aantal studenten in 2018 zit. De overheid houdt hiermee rekening bij de algemene bekostiging, terwijl de hogescholen hun interne financiering daarop hebben aangepast, via een herstructurering.
2. Van degenen die na de Ad zijn gaan werken, kiest 60% ervoor om na 2 of meer jaren te gaan studeren voor een Bachelorgraad.
Daarvan doet 50% dit binnen 6 jaren op basis van een apart overheidsbudget dat beschikbaar is voor de hogescholen om de programma's te kunnen bekostigen. De andere 50% wacht langer daarmee en kan gebruikmaken van een persoonlijke leerrekening die na die 6 jaren wordt toegekend, in combinatie met een flexibele rijksbekostiging voor de instellingen die hiervoor zijn uitgekozen – op basis van blended learning.
3. Van degenen die na de Ad gaan werken en vervolgens na minimaal 6 jaren de Bachelorgraad willen behalen, doet 70% het programma bij een private aanbieder. Daarbij wordt in vrijwel alle gevallen gekozen voor een constructie van werkend-leren.
De overige 30% doet dit bij een bekostigde aanbieder waarbij de overheid de mogelijkheid biedt om te studie te volgen in losse en stapelbare modules van 10 studiepunten, met een daarbij behorende bekostiging.
4. Van de mbo-4-geslaagden die een hbo-opleiding gaan doen, kiest 80% voor de Ad-opleiding. De overheid kent op basis daarvan binnen het Nederlandse onderwijssysteem een beleid voor deze nieuwe beroepskolom.
5. Naast het reguliere aanbod aan Ad-opleidingen met als doelgroepen:
  - mbo-4 / havo / vwo
  - mbo-4
  - havozijn er bij bepaalde daarvoor aangewezen hogescholen de volgende Ad-opleidingen te volgen:
  - gericht op vwo'ers met een sterk praktische insteek en een praktijkgerichte onderzoeks-component
  - gericht op mbo-4-opleidingen waarbij nu 'standaard' voor een Bacheloropleiding (minimaal) een half jaar vrijstelling wordt verleend, die een Ad-programma van regulier twee jaar kennen, maar met een extra verdieping als het gaat om kennis en vaardigheden (via specifieke minoren en keuzedelen) – waardoor een hoger niveau dan 5 van het NLQF kan worden bereikt.
6. Er zijn zgn. geaccrediteerde Apprenticeship Ad-opleidingen die voortbouwen op de bbl-routes in het mbo, gekenmerkt door het feit dat de werkplek leidend is voor de studie en die daarmee

een duidelijke overlap kennen met (erkende) bedrijfsopleidingen die via het NLQF aan niveau 5 zijn gekoppeld. Deze specifieke Ad-opleidingen worden door de overheid bekostigd op basis van een eigen systeem, bij een beperkt aantal aanbieders, met gebruikmaking van vormen van blended-learning.

Indien het gaat om meer maatwerk, wordt gebruik gemaakt van het type opleiding op niveau 5 met als naam Hoger Bedrijfsdiploma. Deze Ad-opleidingen worden verzorgd door private aanbieders.

7. Het aantal Ad-opleidingen dat in deeltijd op een mbo-locatie wordt aangeboden, bedraagt 40% van het betreffende aanbod aan Ad-opleidingen.
8. Voor degenen die een Ad-opleiding hebben afgerond en een duidelijk verwante Bachelorgraad willen behalen, bestaan eigenstandige programma's van 120 studiepunten. Deze programma's vormen een afstudeerrichting van de betreffende Bacheloropleiding. Voor bepaalde programma's is het evenwel mogelijk een zelfstandige accreditatie te hebben, als de arbeidsmarktrelevantie voor deze Bacheloropleiding (via de Ad) significant anders is dan voor degenen die een ongedeelde vierjarige Bacheloropleiding doen.
9. Het rendement bij hogescholen die verwante Bachelor- en Ad-opleidingen kennen, stijgt bij die Bacheloropleidingen zodanig dat de uitval en het switchgedrag aldaar tot een minimum wordt beperkt, en het percentage studenten dat de Bachelor in 4 jaar haalt minimaal 80% is. De hogescholen die een dergelijk breed aanbod hebben en deze rendementen niet halen, worden geconfronteerd met een negatieve accreditatie, met alle consequenties van dien. Er wordt ook gekeken naar het rendement van degenen die de Ad hebben behaald en daarna verwant dan wel niet-verwant een Bachelorgraad willen behalen. Een gevolg is dat er minder 5^e- en ouderejaarsstudenten zijn waardoor het aantal studenten afneemt, maar de scholen ook minder behoeven uit te geven voor onbekostigde groepen. Hogescholen bieden voor Ad-bezitters die drie of meer jaren over de Ad-opleiding hebben gedaan, in samenspraak met de overheid (vormgeving, accreditatie) een vormgeving aan voor het Bachelorprogramma die kostendekkend is.
10. Hogescholen die 12.000 of meer studenten hebben, kennen een Regionaal Associate College, ter bundeling van de Ad-opleidingen, als basis voor een specifiek beleid. Er is een landelijk overleg voor de RAC's (LORAC) dat aanspreekbaar is op zaken die landelijk op elkaar zijn af te stemmen, mede gelet op de betrokkenheid van andere partijen en organisaties.
11. Er bestaat een aanbod van Ad-opleidingen voor degenen die al een Ad hebben behaald en zich willen verbreden. Binnen het LORAC is afgesproken dat daarvoor hetzelfde bedrag aan instellingscollegegeld wordt gevraagd als het wettelijke collegegeld, op basis van de mogelijkheid tot 'aanschuifonderwijs'.
12. Er zijn Ad-opleidingen die via de RAC's een joint-degree kennen met gelijksoortige buitenlandse onderwijsinstellingen (VS, Vlaanderen, enz.) zodanig dat mbo-4-geslaagden eerst een half jaar naar het buitenland kunnen gaan op basis van werken en studeren (betaald uit Erasmus-pro budgetten) en vervolgens in Nederland de Ad doen in 1,5 jaar.

Geachte minister, wij denken dat dit voor een eerste aanzet van een toekomstscenario voldoende moet zijn. Er zijn aardig veel Ad-experts die best met u willen meedenken, met inzet van de ervaring die al vanaf 2006 is opgedaan. Het is dus niet nodig om bureau-exercities te plegen of allerlei dure adviesbureaus aan het werk te zetten.

We horen het graag van u.